

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА МОРСЬКА АКАДЕМІЯ»

**«ЗАТВЕРДЖЕНО»**

Ректор національного університету

«Одеська морська академія»,

голова приймальної комісії

д.т.н., професор  М.В.Міюсов

«» 2020 р.

**ПРОГРАМА**

**ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ (ІСПИТУ) ДО НУ «ОМА»**

**З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ**

**(ОСВІТНІЙ СТУПІНЬ «БАКАЛАВР»)**

Програму розроблено кан.філол.н., проф. Варинською А.М., кан.пед.н., доц. Фоміною І.Л., ст.викладачем Корнодудовою Н.М.

Голова предметно-екзаменаційної комісії

з української мови та літератури

кан.філол.н., проф.



А.М. Варинська

Програма обговорена та затверджена на засіданні Вченої ради факультету морського права і менеджменту НУ «ОМА»

„\_\_\_” \_\_\_\_\_ 2020 р., протокол № \_\_\_

Декан \_\_\_\_\_



Н.А. Савінова

## **Програма вступного іспиту з української мови**

### **1. Фонетика. Графіка**

*Фонетика як розділ мовознавчої науки про звуковий склад мови. Голосні й приголосні звуки. Позначення звуків мовлення на письмі. Алфавіт. Співвідношення звуків і букв. Наголос. Спрощення в групах приголосних. Найпоширеніші випадки чергування голосних і приголосних звуків. Чергування у-в, і-й.*

### **2. Лексикологія. Фразеологія**

*Лексикологія як учення про слово. Лексичне значення слова. Пряме та переносне значення слова. Омоніми. Синоніми. Антоніми. Лексика української мови за походженням. Власне українська лексика. Лексичні запозичення з інших мов. Загальноживані слова. Терміни. Поняття про стійкі сполучення слів і вирази. Фразеологізми.*

**3. Будова слова. Словотвір.** *Основа слова і закінчення. Значущі частини слова: корінь, префікс, суфікс, закінчення. Основні способи словотворення в українській мові: префіксальний, префіксально-суфіксальний, суфіксальний, безсуфіксальний, складання слів або основ, перехід з однієї частини мови в іншу. Основні способи творення іменників, прикметників, дієслів, прислівників. Складні слова. Способи їх творення.*

### **4. Морфологія.**

#### **4.1. Іменник**

*Морфологія як розділ мовознавчої науки про частини мови. Іменник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Іменники власні та загальні. Рід іменників. Число іменників. Відмінки іменників. Відміни іменників: перша, друга, третя, четверта. Особливості вживання та написання відмінкових форм. Невідмінювані іменники в українській мові.*

#### **4.2. Прикметник**

*Прикметник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прикметників за значенням: якісні, відносні, присвійні. Ступені порівняння якісних прикметників: вищий і найвищий, способи їх творення (проста й складена форма). Зміни приголосних при творенні ступенів порівняння прикметників. Особливості відмінювання прикметників (тверда й м'яка групи).*

#### **4.3. Числівник**

*Числівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди числівників за значенням: кількісні (на позначення цілих чисел, дробові, збірні) й порядкові.*

*Групи числівників за будовою: прості й складені. Типи відмінювання кількісних числівників:*

**1) один, одна; 2) два, три, чотири; 3) від п'яти до двадцяти, тридцять, п'ятдесят – вісімдесят; 4) сорок, дев'яносто, сто; 5) двісті – дев'ятсот; 6) нуль, тисяча, мільйон, мільярд; 7) збірні, 8) дробові.**

*Порядкові числівники, особливості їх відмінювання. Особливості правопису числівників.*

#### 4.4. Займенник

*Займенник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди займенників за значенням: особові, зворотний, присвійні, вказівні, означальні, питальні, відносні, неозначені, заперечні. Особливості їх відмінювання. Творення й правопис неозначених і заперечних займенників.*

#### 4.5. Дієслово та дієслівні форми

*Дієслово як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Форми дієслова: дієвідмінюванні, відмінювані (дієприкметник) і незмінні (інфінітив, дієприслівник, форми **на-но, -то**). Безособові дієслова. Види дієслів: доконаний і недоконаний. Творення видових форм. Часи дієслова: минулий, теперішній, майбутній. Способи дієслова: дійсний, умовний, наказовий. Творення форм умовного та наказового способів дієслів. Словозміна дієслів I та II дієвідміни.*

*Дієприкметник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Активні та пасивні дієприкметники. Творення активних і пасивних дієприкметників теперішнього й минулого часу. Відмінювання дієприкметників. Дієприкметниковий зворот. Безособові форми **на-но, -то**.*

*Дієприслівник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Дієприслівники доконаного й недоконаного виду, їх творення. Дієприслівниковий зворот.*

#### 4.6. Прислівник

*Прислівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прислівників за значенням. Ступені порівняння прислівників: вищий і найвищий. Зміни приголосних при творенні прислівників вищого та найвищого ступенів. Правопис прислівників **на -о, -е**, утворених від прикметників і дієприкметників. Написання разом, окремо й через дефіс прислівників і сполучень прислівникового типу.*

#### 4.7. Службові частини мови

*Прийменник як службова частина мови. Групи прийменників за будовою: прості, складні й складені. Правопис прийменників.*

*Сполучник як службова частина мови. Групи сполучників за значенням і синтаксичною роллю: **сурядні** (єднальні, протиставні, розділові) й **підрядні** (часові, причинові, умовні, способу дії, мети, допустові, порівняльні, з'ясувальні, наслідкові). Групи сполучників за вживанням (одиничні, парні, повторювані) та за будовою (прості, складні, складені). Правопис сполучників.*

*Частка як службова частина мови. Групи часток за значенням і вживанням: формотворчі, словотворчі, модальні. Правопис часток.*

### 5. Синтаксис

#### 5.1. Словосполучення

*Завдання синтаксису. Словосполучення й речення як основні одиниці синтаксису. Підрядний і сурядний зв'язок між словами й частинами складного речення. Головне й залежне слово в словосполученні. Типи словосполучень за морфологічним вираженням головного слова.*

## 5.2. Речення

Речення як основна синтаксична одиниця. Граматична основа речення. Порядок слів у реченні. Види речень у сучасній українській мові: **за метою висловлювання** (розповідні, питальні й спонукальні); **за емоційним забарвленням** (окличні й неокличні); **за будовою** (прості й складні); **за складом граматичної основи** (двоскладні й односкладні); **за наявністю або відсутністю другорядних членів** (непоширені й поширені); **за наявністю необхідних членів речення** (повні й неповні); **за наявністю або відсутністю ускладнювальних засобів** (однорідних членів речення, вставних слів, словосполучень, речень, відокремлених членів речення, звертання)

### 5.2.1. Просте двоскладне речення

Підмет і присудок як головні члени двоскладного речення. Особливості узгодження присудка з підметом. Способи вираження підмета. Типи присудків: простий і складений (іменний і дієслівний). Способи їх вираження.

### 5.2.2. Другорядні члени речення у двоскладному й односкладному реченні.

Означення узгоджене й неузгоджене. Прикладка як різновид означення. Додаток. Типи обставин за значенням. Способи вираження означень, додатків, обставин. Порівняльний зворот. Функції порівняльного звороту в реченні (обставини способу дії, присудок)

### 5.2.3. Односкладні речення

Граматична основа односкладного речення. Типи односкладних речень за способом вираження та значенням головного члена: односкладні речення з головним членом у формі присудка (**означено-особові, неозначено-особові, узагальнено особові, безособові**) та односкладні речення з головним членом у формі підмета (**називні**). Способи вираження головних членів односкладних речень. Розділові знаки в односкладному реченні.

### 5.2.4. Просте ускладнене речення

Речення з однорідними членами. Узагальнювальні слова в реченнях з однорідними членами. Речення зі звертанням. Речення зі вставним словами, словосполученням, реченнями, їх значення. Речення з відокремленими членами. Відокремлені означення, прикладки. Відокремлені додатки, обставини. Відокремлені уточнювальні члени речення. Розділові знаки в реченнях з однорідними членами.

### 5.2.5. Складне речення.

Ознаки складного речення. Засоби зв'язку простих речень у складному:

1) інтонація й сполучники або сполучні слова;

2) інтонація.

Типи складних речень за способом зв'язку їх частин: **сполучникові й безсполучникові**. Сурядний і підрядний зв'язок між частинами складного речення.

#### 5.2.5.1. Складносурядне речення

Єдальні, протиставні та розділові сполучники в складносурядному реченні. Сміслові зв'язки між частинами складносурядного речення.

### 5.2.5.2. Складнопірядне речення

Складнопірядне речення, його будова. Головне й пірядне речення. Пірядні сполучники й сполучні слова як засоби зв'язку у складнопірядному реченні. Основні види пірядних речень: **означальні, з'ясувальні, обставинні** (місця, часу, способу дії та ступеня, порівняльні, причини, наслідкові, мети, умовні, допустові). Складнопірядне речення з кількома пірядними, їх типи за характером зв'язку між частинами:

- 1) складнопірядні речення з послідовною пірядністю;
- 2) складнопірядні речення з однорідною пірядністю;
- 3) складнопірядні речення з неоднорідною пірядністю.

### 5.2.5.3. Безсполучникове складне речення

Типи безсполучникових складних речень за характером смислових відношень між складовими частинами-реченнями:

- 1) з однорідними частинами-реченнями (рівноправними);
- 2) з неоднорідними частинами (пояснюваною і пояснювальною).

Розділові знаки в безсполучниковому складному реченні.

### 5.2.5.4. Складні речення з різними видами сполучникового й

#### безсполучникового зв'язку

Складні речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку

### 5.3. Способи відтворення чужого мовлення

Пряма й непряма мова. Речення з прямою мовою. Слова автора. Заміна прямої мови непрямою. Цитата як різновид прямої мов. Діалог.

### 6. Стилїстика

Стилї мовлення (офіційно-діловий, науковий, художній, публіцистичний, розмовний), їх основні ознаки й функції.

### 7. Орфографія

Спрощення в групах приголосних. Правила вживання м'якого знака. Правила вживання апострофа. Правопис префіксів і суфіксів. Правопис великої літери. Лапки у власних назвах. Написання слів іншомовного походження. Написання складних слів разом і через дефіс. Правопис складноскорочених слів. Написання чоловічих і жіночих імен по батькові й прізвищу. Правопис відмінкових закінчень іменників, прикметників. Правопис **н** та **nn** у прикметниках і дієприкметниках, **не** з різними частинами мови.

### 8. Мова, мовлення, спілкування

Види мовленнєвої діяльності; монологічне й діалогічне мовлення; усне й писемне мовлення. Вимоги до мовлення (змістовність, логічна послідовність, точність, виразність, доречність, правильність). Основні ознаки тексту: зв'язність, комунікативність, чітка структура, інформативність. Зміст і будова тексту, поділ тексту на абзаци. Способи зв'язку речень у тексті. Класифікація текстів за сферою використання, метою, структурними особливостями (тексти різних стилів, типів, жанрів мовлення). Види наукових текстів: **опис, розповідь, міркування**.

## Програма вступного екзамену з української літератури

### 1. Давня українська література

*«Слово про похід Ігорів»*

*«Повість минулих літ»* (уривки про заснування Києва, про помсту княгині Ольги, про напад хазарів).

*Григорій Сковорода. «De libertate», «Всякому місту – звичай і права», «Бджола та Шершень»*

### 2. Література наприкінці XVIII – XIX ст.

*Іван Котляревський. «Енеїда», «Наталка Полтавка»*

*Тарас Шевченко. «До Основ'яненка», «Катерина», «Кавказ», «Сон» («У всякого своя доля»), «І мертвим, і живим, і ненародженим...», «Заповіт», «Мені однаково»*

*Пантелеймон Куліш. «Чорна рада»*

*Іван Нечуй-Левицький. «Кайдашева сім'я»*

*Панас Мирний. «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»*

*Іван Карпенко-Карий. «Мартин Боруля»*

*Іван Франко. «Захар Беркут», «Чому являєшся мені у сні», «Мойсей»*

### 3. Література XX ст.

*Михайло Коцюбинський. «Тіні забутих предків», «Intermezzo»*

*Ольга Кобилянська. «Valse melancolique»*

*Василь Стефаник. «Камінний хрест»*

*Леся Українка. «Contra spem spero!», «Лісова пісня»*

*Микола Вороний. «Блакитна панна»*

*Олександр Олесь. «Чари ночі», «О слово рідне! Орле скутий!...»*

*Павло Тичина. «О, панно Інно...», «Пам'яті тридцяти», «Ви знаєте, як липа шелестить...»*

*Максим Рильський. «У теплі дні збирання винограду»*

*Микола Хвильовий. «Я (Романтика)»*

*Юрій Яновський. «Майстер корабля»*

*Володимир Сосюра. «Любіть Україну!»*

*Валер'ян Підмогильний. «Місто»*

*Остан Вишня. «Моя автобіографія», «Сом»*

*Микола Куліш.* «Мина Мазайло»

*Богдан-Ігор Антонич.* «Різдво»

*Олександр Довженко.* «Зачарована Десна»

*Андрій Малишко.* «Пісня про рушник»

*Василь Симоненко.* «Лебеді материнства», «Ти знаєш, що ти – людина?», «Задивляюся у твої зіниці...»

*Олесь Гончар.* «Модри Камень»

*Василь Горобородько* «Наша мова»

*Григій Тютюнник.* «Три зозулі з поклоном»

*Василь Стус.* «Господи, гніву пречистого...»

*Іван Драч.* «Балада про соняшник»

*Дмитро Павличко* «Два кольори»

*Ліна Костенко.* «Страшні слова, коли вони мовчать», «Маруся Чурай»

*Іван Багряний* «Тигролови»

*Євген Маланюк.* «Уривок з поеми»

#### **4. Сучасний літературний процес**

Загальний огляд, основні тенденції.

Утворення АУП (Асоціації українських письменників). Постмодернізм як один із художніх напрямів мистецтва 1990-тих років, його риси.

### **Зразок білетів з української мови та літератури**

#### **БІЛЕТ № 1**

1. Лексикологія як учення про слово. Лексичне значення слова. Пряме та переносне значення слова. Омоніми. Синоніми. Антоніми.
2. Відмінювання дієприкметників. Дієприкметниковий зворот. Безособові форми **на -но, -то**.
3. Григорій Сковорода «*De libertate*», «*Всякому місту – звичай і права*», «*Бджола та Шершень*», афоризми.

#### **БІЛЕТ № 2**

1. Дієслово як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Форми дієслова: дієвідмінюванні, відмінюванні (дієприкметник) і незмінні (інфінітив, дієприслівник, форми **на -но, -то**). Безособові дієслова. Види дієслів: доконаний і недоконаний. Творення видових форм.



2. Частка як службова частина мови. Групи часток за значенням і вживанням: формотворчі, словотворчі, модальні. Правопис часток.

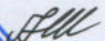
3. Микола Куліш «Мина Мазайло».

**Додаткові матеріали та обладнання під час виконання письмового іспиту не використовуються.**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА МОРСЬКА АКАДЕМІЯ»

**«ЗАТВЕРДЖЕНО»**

Ректор національного університету  
«Одеська морська академія»,  
голова приймальної комісії

д.т.н., професор  М.В.Міусов



2020 р.

**КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ**  
**ВСТУПНОГО ІСПИТУ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ**  
**(РОСІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ)**

(ОСВІТНІЙ СТУПІНЬ «БАКАЛАВР»)

Вступний екзамен з української мови та літератури (російської мови та літератури) є письмовим, складається з двох частин: перша частина – диктант, друга частина – тестове завдання з української літератури (російської літератури).

### **Диктант**

**Мета диктанту** – перевірити рівень орфографічної й пунктуаційної грамотності вступників, рівень сформованості умінь і навичок відповідно до програм вступних екзаменів з української мови та літератури (російської мови та літератури).

### **Правила проведення диктанту**

Тексти диктантів добираються з художніх і публіцистичних творів українських (російських) письменників. Тексти мають зв'язний зміст. **Обсяг диктанту** – 240 слів. Читається текст відповідно до сучасних правил української (російської) літературної вимови.

Кожному вступнику важливо знати правила проведення диктанту:

1. Спочатку текст зачитується повністю. У цей час слід уважно слухати його, нічого не записуючи.

2. Вдруге текст читається таким чином:

- зачитується і записується назва диктанту;

- зачитуються окремі речення й записуються під диктовку частинами (певними смисловими уривками);

3. Коли весь текст записаний, екзаменатор ще раз читає його, роблячи паузи в кінці речень, щоб вступники могли подумати над правописом окремих слів. Після цього вступники приступають до виконання другої частини.

### **Мовний рівень оцінюється за такими критеріями:**

«12» - без помилок і виправлень

«11» - допускаються виправлення

«10» - 1/0; 0/2

«9» - 1/2; 2/0; 0/4

«8» - 2/2; 3/1; 1/3

«7» - 3/2; 2/3; 1/4

«6» - 3/3; 2/4; 1/5

«5» - 4/3; 3/4; 2/5

«4» - 7/4; 6/6; 5/7; 4/8; 3/11

«3» - 8/5; 7/7; 6/8; 5/10; 4/12

«2» - 8/10; 7/11; 6/12; 5/13; 4/14

«1» - 10/10 і більше

**Примітка:** перша цифра вказує на кількість орфографічних помилок, друга – пунктуаційних.

### **Тестові завдання з української (російської) літератури**

**Мета тестових завдань** – перевірка знань з української (російської) літератури.

Тестові завдання з української (російської) літератури оцінюються за такими критеріями: кожна вірна відповідь оцінюється в один (1) бал.

Кожна з двох частин оцінюється за дванадцятибальною шкалою, після чого виводиться узагальнена оцінка за двоохсотбальною шкалою згідно з *додатком* до Правил прийому до Національного університету «Одеська морська академія» у 2018 році.

#### **Оформлення роботи**

Диктант пишеться на стандартних аркушах паперу, які роздають вступникам на початку екзамену.

Тестові завдання з літератури виконуються після диктанту. Відповіді на тестові завдання з літератури позначаються знаком «+».

Лише після пояснення екзаменатора підписується титульна сторінка роботи. Підписувати ті аркуші паперу, на яких безпосередньо пишеться текст диктанту або тестових завдань **категорично забороняється**. **Забороняється** у роботі робити різного роду помітки.

Робота пишеться синьою пастою. Ручка має бути розписаною і писати чітко. Писати треба розбірливо і недвозначно. Під двозначним написанням розуміється незрозуміле написання орфограми, пунктограми. *Наприклад:* частка «не» написана зі словом так, що не можна з впевненістю сказати – написана разом або окремо; поставлена в тексті кома закреслена, але так, що не можна зрозуміти, чи дійсно вона закреслена; одна буква виправлена на іншу, але виправлення нечітке, що не можна визначити, яке із них є останнім варіантом. Усі такого роду написання розглядаються як помилки.

**Голова предметно-екзаменаційної комісії  
з української мови та літератури  
(російської мови та літератури)  
кан. філол. н., професор**



**А.М. Варинська**